

El tren de medianueche y otros cuentos de Sabel de Fausta

ESPERANZA MARIÑO DAVILA
IES DE CACHEIRAS (TEO)

RESUME: Averamientu a la obra en prosa de la escritora asturiana Isabel López Labrada, «Sabel de Fausta», con un análisis temáticu y lliterariu que s'afita sobre manera nos doce rellatos asoleyaos nel volume *El tren de medianueche y otros cuentos* (1996). Acompáñase d'un cuadru sinópticu de lliteratura comparada. **Pallabres clave:** Isabel López Labrada «Sabel de Fausta», *El tren de medianueche y otros cuentos*, crítica lliteraria, lliteratura asturiana contemporánea.

Sabel de Fausta's El tren de medianueche y otros cuentos (The midnight train and other tales)

ABSTRACT: *An approach to the prose fiction by the Asturian writer Isabel López Labrada, whose work is published under the pen name of Sabel de Fausta. It includes a thematic and literary analysis, mainly based on the twelve short stories published in the collection El tren de medianueche y otros cuentos (1996). The analysis followed by a synoptic chart of compared literature. Key words: Isabel López Labrada «Sabel de Fausta», El tren de medianueche y otros cuentos, literary criticism, contemporary Asturian literature.*

Nacida enantes de la Guerra Civil, Isabel López Labrada (Xixón, 1934) toma l'alcuñu lliterariu de «Sabel de Fausta» en recuerdu de so ma. Magar qu'exista una 'Xeneración de la Posguerra' propiamente dicha, amestadora del garapiellu escritores nacíos ente 1909 y 1923, pue atalantase que por cronoloxía correspuenda a una Segunda Promoción de la Posguerra, la d'aquelles persones que vieron la lluz más alantre (1924-1938)¹.

---

¹ Por un tracamundiu, Sabel de Fausta ye asignada a la Xeneración de Posguerra y non a la Segunda Promoción (vid. 2002: 377).

Péritu pola Escuela de Comerciú xixonésa, entama a espublizar nel aniciu de los años ochenta, dempués d'asistir a les clases d'asturianu impartíes na Universidá Popular pol escritor y cantautor xixonés Carlos Rubiera (1956). Poeta y narradora, intégrase d'esti mou nel panorama lliterariu de la Segunda Promoción del Surdimientu.

Con *La lancha* algamó un accésit nel Tercer Concursu Rellatos de la Mar del Conceyu de Carreño (1984). Ganaría llueu'l primer premiu en diversos concursos de rellatos curtios, tales como'l d'Autores Noveles de la Universidá Popular de Xixón (1984) por *Boniel*; el de Llectures pa Rapazos de l'Academia de la Llingua (1987) con *Esperteyu*; el del Primer Concursu Lliterariu del Conceyu natal con *La güerta xixonésa* (1987) y, pa lo cabero, el del Octavu Concursu Cuentos del Conceyu de Carreño (1987) por *Los güeyos*.

Asoleya tamién *Mercáu de vida, mercáu de muerte. Esperteyu* (1987) y los *Cuentos de Sabel de Fausta* (1988), con dibuxos y edición de l'autora.

Na mesma década de los ochenta collabora amás n'obres colectives, como les *Coples del Antroxu 1983 y 1984*, espublizaes pol Conceyu xixonés. O n'*Al riscar* (1985), formando parte del Colectivu Pedagóxicu La Puela-83 y *Andrés Solar. Obres inédites* (1986), espublizaos dambos pola Academia de la Llingua. Nel añu 1988 asoléyase *Empobinaos pel to andar* pol Centru Territorial de TVE n'Asturies. Un bieniu dempués participa n'*Andrés Solar. Un homenaxe*, de l'Asociación d'Escritores Asturianos y en *Rellatos de la mar* (Conceyu Carreño).

Yá nos años noventa, intervién en *La patria de la piel (Muestra de Poesía Amorosa)* (1992) de l'Asociación d'Escritores Asturianos, nos *Cuentos II* (1987-1994), espublizaos pol Centru Municipal de Cultura de Candás en 1994 y n'*El cuentu asturianu tres la guerra* (1998), de la editorial Trabe. Al entamu del nuevu sieglu, inxer cuatro poemes na *Antoloxía de muyeres poètes asturianes s. XX* (2003), pola Asociación Cultural Grupu Epona.

Collaboradora na radio al entamu de la década de los ochenta, colos populares guiones del espaciu «El requexu de Balba» nel programa «Tierrastur» de Radio Xixón y na prensa durante los años noventa, cola sección *Alitar Asturias* d'*El Comercio*, tamién espublizó con regularidá en *Lletres Asturianes* y *Lliteratura*.

Xuráu en dellos premios lliterarios, en 1990 foi nomada pol Conseyu de Comunidaes Asturianes pa impartir un ciclu de conferencies y llectures propies en dos Centros Asturianos de Suiza (Basilea y Aaráu), dientro de la III Selmana Cultural d'Asturies (1990). Ciclu de conferencies que tamién realiza nel conceyu de Carreño (2004).

El tren de medianueche y otros cuentos

Los doce rellatos recopilaos caltienen delles característiques comunes. L'espaciu, mayorita-

Lletres Asturianes 99 (2008): 113-121

riamente urbanu², ruerpe la tradición perafitada; l'acción desendólcase na actualidá³. No que cinca a la modalización o voces narratives, prevalez la omnisciencia en tercer persona nuna decena y en primer persona en dos d'ellos. Omnisciencia ampliada al traviés del estilu indirectu llibre nun par de rellatos, p'asina permitir l'apaición de cavilaciones de los personaxes, tal en *La lancha*.

Cuandu la cabera fola, nel dir y venir de so, upándola selemente, la varó con galmiura na sabla d'oru y miel cabu los pies de Nelio, qu'arremellaba pa ella ablucáu por tanta guapura, un respigu de premonición fízolu baltir tremoroxu. ¡Enxamás viera cosa igual! Y taba ellí. Pa elli. Tantu la suañare, qu'anantes d'alcontrala yá sabía cual yera'l so ñome: ¡Nora! ¡Sí! Aquella yera Nora. (1996: 25)

Sabiamente combinada amuébase una segunda voz narrativa, presente en siete de los rellatos y constituida polos numerosos personaxes, que nos diálogos populares manifiesten pensamientos y sentires, como en *Tuta, la candasina* y *Mercáu de vida, mercáu de muerte*.

—¿Y cómu te vas a arreglar, Ceferu del alma, si col quiñón que ganes na vapura que tas enroláu, darános pa vivir malamente?

—Pos mira, saliendo al calamar, al mariscu o al pescao de pedreru, que tan bones perres da. (1996: 18)

—¡Probe Cloya!, ¡tan bona!, ¡tan nidia!, ¡tan mansulina! ¡Tanto comu triamos los dos xuntos per eses caleyes, y agora que yes vieyina...

—¡Callái d'una vez ¡coño!, que me vais facer llorar! Al fin y a la postre un animal ye un animal. (1996: 56)

La omnisciencia editorial narra una temática en xeneral de cuñu existencialista, onde sobresal l'apaición de la traxedia y la soledá y temor de los personaxes. La mayoría de los protagonistas confórmenla homes (en cinco de los rellatos); tamién hai cuatro qu'abren pasu a dellos personaxes inusuales na narración tradicional: un neñu, una burrina vieya, una voz anónima y un paragües especial. Por últimuo, existe una tríada de protagonistas femenines. (Frente a esta minoría ye nota destacable la ponderación de la sensibilidá femenina, propia d'unos seres «de manes tan nidies comu la mantega y de voz tan sele comu'l xiblú del vientu na pri-

² L'ambiente «ruralista munches vegaes cola mar comu fondu» poro, nun s'axusta a la realidá. Cinco son los rellatos qu'asoceden nes ciudaes, cuatro en villes o conceyos y tan sólo dos n'aldegues. Per otru llau, el mar ta presente namás qu'en cuatro (*vid.* 1997: 44).

³ En *Tuta, la candasina* tovía se mencionen los «riales» por tar ambientáu na posguerra (1996: 19-20). Los demás rellatos puen allugase nos años ochenta y noventa, *grosso modo*. El metafóricu «xigante de brazos de cementu» constituyú pol Eloxu al horizonte de Chillida amuébase como una de les poques referencies temporales (1996: 82-83).

mavera»; fasta la rodalada de popa nuna lancha pue resultar «amorosiega comu cadril de mu-
yer» (pp. 59, 26)).

Nel primeru, *El tren de medianueche*, rescampla la seña d'una vieyera solitaria y murnia,
con un persistente suañu incumplíu: la del ancianu xefe d'una vulgar estación de cercaníes,
qu'aguarda resignáu la llegada d'un fascinante tren que quiciabes nunca pase.

El rinchar de los trenes de cercaníes fendía l'aire tímidamente al pasar peles víes de la vie-
ya estación. Yera comu si temiere despertar del so suañu al xefe d'estación que, consumíu
polos años y la soledá, amorrentaba tres los cristales d'aquel ventán. (1996: 9)

Llinia ésta acentuada pol deprimente entornu de la posguerra, enllenu de probeza y abusu
de poder, amosáu en *Tuta la Candasina*. *La lancha* ruempe colos anteriores al presentar nun
afayadizu ambiente marín los celos enfermizos de Tricia, humilde trabayadora nuna conserve-
ra local y eterna namorada de Nelio.

Tricia cincó les manes na proa blanca de Nora, y con rixu de diañu, empobinó la lancha ha-
cia les aguyes de piedra del roquedal. (1996: 32)

Una cita del escritor norteamericanu Edgar Allan Poe (1809-1849) encabeza *Los güeyos*,
aportándo-y un matiz de misteriu a la descripción d'una estraña mirada infantil de color ama-
riellu, que trestorna a un neñu frayáu de soledá.

¡Yo nun quería! Pero elli emburrióme a facelo. ¡Non, elli non! Los sos güeyos. ¿Enten-
déislo? Fueron los sos güeyos. (1996: 33)

D'otra mente, la llucha escontra'l poderosu Destín marca al fíu de la mar *Boniel*.

Un glayíu doliosu que fizo toyer l'esnalu de les gaviotes y los algaravanes, preñó la con-
torna dende'l monte a la cala, y foi reblincando nes foradures del cantil hasta españir nel fin-
xu'l cielu:

—«Noooooooooon... Ella non. ¡Nun mates la so llibertá...!» (1996: 51)

Insensibilidá y ingratitú humana pa colos animales espoxiga en *Mercáu de vida, mercáu de
muerte*. A mou de parábola, la palomba y el rapiegu o la Inocencia frente a la traición relluma
tovía n'*Esperteyu*.

Esperteyu nun s'entendía colos homes; los homes yeren dañibles y rínse d'él. Pero facía
bona xuntura colos animales del arbolíu y falaba con ellos. (1996: 75)

Y l'atracción fatal polo desconocío n'*El paragües de seda verde*, asitiáu nos arrabaldes del
Xixón qu'agüeya al horizonte baxo la solombra de Chillida.

Les manes de Frasia, alloquecís por aquel contautu, aldovinaron, más que sintieron, el

botón del pieslle qu'asomaba pente la tela verde y, dando un sascudión ñerviosu, sacaron al aire les varielles de metal qu'aguantaben pela suave seda. (1996: 82)

L'últimu autobús manifiesta l'angustia vital pente la soledá nocherniega acentuada poles amenorgaes lluces de la ciudá.

Un respigu aceráu espeta agujes de xelu na palma de les mios manes que s'agarren con fuerza nel asientu d'alantre, y tremo. (1996: 85)

Les arres d'oru contraponen con aciertu, nuna herencia, talentu y codicia. El mieu distorsionador de la realidá preséntase na curtia, pero intensa *Velea* y finalmente, *El probe del parque infantil* enllaza col desesperanzáu entamu: l'espantible aislamientu ente ríos de xente, nesti casu, d'un marxináu urbanu que vive nun bancu del parque, ocupáu malapenes por un cartón fedoriento y una abandonada botella y al rodiu del que la xente camina con indiferencia absoluta.

Andando'l día, ríos de xente, gacha la cabeza pol pesu de les sos esmoliciones, cruciabén emburriaos pol so destín, y nengún foi a notar la soledá qu'añeraba naquel bancu del parque. (1996: 97)

La preocupación pola llingua amuébase na bayura de léxicu (*abegosu*: 'desafortunáu', *rabasera*: 'corriente d'aire', *atarraquitaes*: 'enllenes', *amburar*: 'quemar', *llasparderu*: 'de tratu prestosu', *esturníes*: 'flaques', *regodones*: 'piedres perdures y redondes', *galmiura*: 'mimu', *foroños*: 'carcoma', *escargatando*: 'escarbando', ...), con una interesante recreación del marineru (*pesquín*, *quiñón*, *paxu*, *pescao de pedreru*, *cazón*, etc.). Y nel preciosismu a la hora d'incluyir pequeñes muestres de la fala occidental —cola presencia de la l.l. vaqueira— o l'español de Cuba nun personaxe emigráu cuantayá.

-¡Tsiñor tcura, hai una cuarta de ñeve! (1996: 76)

Allá en Cubita la Bella, la xente vive nunes cases feches de troncos y palma qu'ellos ñomen «bohíos». (1996: 15).

El deséu por captar la realidá de la cai manifiéstase al traviés de la espontaneidá de la fala oral, que nun intentu por normalizar tamién la llingua, adapta un canciu a mou d'habanera al asturianu.

«Allá na Habana
una mulata
d'un home blancu
s'enamoró.
¡Dígame «usté» lo que pasó! (...)
(1996: 15)

Esi mesmu deséu de realismu queda patente peles onomatopeyes repetíes.

Zumb... zumb... zumb... baltía'l so coral.

Crass... crass... crass... ruxía'l picachón. (1996: 16)

A la escontra, l'afán por algamar nomes lloñe de lo común zarapica dalgunos nomes de personaxes significaos en ciudaes, villes y tovía nes aldegues: Tuta, Nelio, Tricia, Boniel, Cloya, Frasia.

Los recursos estilísticos sofítense en gran midida na llingua coloquial. Asina, la comparación, epítetu —o axetivu qu'otorga una cualidá obvia— y la repetición: *amorosiega comu cadril de muyer, roxa comu les amapoles de los praos* (p. 26), *comu fueya d'umeru tremaba* (p. 41), les persones na negra nueche son *comu caparines ciegues* (p. 85), *quedó blanca comu la ñeve blanca, negru comu'l carbón* (pp. 16, 34); *nin venía (...)* *nin entansiquiera* (p. 14), *una vez y otra vez y otra* (p. 33). Pero tamién l'antítesis y el paralelismu sintácticu: *pelo albo y saya negra* (p. 14), *primera y cabera* (p. 16), *pesllare y despesllare* (p. 23); y *yo cudiaré de ti y tú cudiarás de min* (p. 26). Al igual que l'alliteración o repetición d'un soníu: *¡Arre burra!...¡Arriba!...* (p. 54).

D'orixe cultu ye la metáfora, por exemplu, el modernu tren reproducse nuna *saeta de plata y azul* (p. 11). Otres son la *sabla d'oru y miel* (p. 25), el pelu suavino d'un guah.e o *guedeyes de seda* (p. 36), la yerba del práu o'l *mantu de tienru terciopelu verde* (p. 42). Y la personificación d'animales, oxetos o seres inanimaos: *El rinchar de los trenes de cercaníes fendía l'aire tímidamente al pasar* (p. 9), *ferre lladrón* (p. 32), *vientucu revolvín* (p. 76), ...

Nel estilu, la inclusión n'ocho de los rellatos de flores con colores vivos (xeranios roxos y amapoles), plantes (escayos, sanxuaninos, abeyera, menta, xunclos) y árboles (lloeos, figal, carbayu, castañal, ocalitos) ayuden a configurar cierta guapura y frescor pa l'ambientación nuna narrativa afitada a finales de la década anterior.

BIBLIOGRAFÍA

- LLANO, X. (1996²): *Escritores y traductores en Villaviciosa*. Xixón, Serviciu de Publicaciones del Principáu d'Asturies. [IV Xunta d'Escritores Asturianos].
- MARIÑO, E. (2003): «Eppur, si muove!»: *Muyeres que cuenten* (1995)», n' *Actes del I Conceyu Internacional de Lliteratura Asturiana*. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.
- SABEL DE FAUSTA (1987): *Mercáu de vida, mercáu de muerte. Esperteyu*. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana. (1996): *El tren de medianueche y otros cuentos*. Uviéu, Ediciones Trabe.
- VV.AA. (2003): *Antoloxía de muyeres poetas asturianas s. XX*. Xixón, A. C. Grupu Epona.
- VV.AA. (1998): *El cuentu asturianu tres la guerra*. Uviéu, Editorial Trabe.
- VV.AA. (1988): *Empobinaos pel to andar*. Xixón, Centru Territorial de TVE d'Asturies.
- VV.AA. (2002): *Historia de la Lliteratura Asturiana*. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.
- VV.AA. (1992): *La patria de la piel (Muestra de Poesía Amorosa)*. Uviéu, Asociación d'Escritores Asturianos.
- VV.AA. (1997): *Publicaciones en bable 1975-1996*. Uviéu, Serviciu de Publicaciones del Principáu d'Asturies.
- VV.AA. (1998): *v Xunta d'escritores asturianos*. Xixón, Serviciu de Publicaciones del Principáu d'Asturies.

Lletres Asturianas 99 (2008): 113-121

CUADRU SINÓPTICU DE LLITERATURA COMPARADA

i. *El tren de medianueche.*

1. Diseñu editorial: rellatu complementáu con un testu de cuñu periodísticu.
2. Tema: la señardá de la vieyera nun home, qu'aguarda resignáu un rellumante tren.
3. Personaxes: l'ancianu xefe d'estación, trenes y viaxeros (nel recuerdu, el propiu pá y los fogoneros d'antaoño).
4. Espaciu y tiempu: una vieya estación de cercaníes nun atapecer serondiegu.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona.
6. Estilu: nivel o rexistru cultu.

ii. *Tuta la candasina.*

1. Diseñu editorial: amestadura de narración y un par d'histories del pasáu y futuru, cola reproducción d'una especie d'habanera.
2. Tema: al rodiu d'una llavandera xira la fortaleza anímica de los humildes ante l'alversidá.
3. Personaxes: Tuta la candasina, los sos pas, Cefero (el pescador col que se casa), la fía Nedi, el tío «ricu» de les Amériques y Fico'l papagüeyu. Per otru llau tán el patrón de la vapura de Cefero, el mayordomu y l'ama del caserón. Y la reciella vecinos: Solita la pixueta, Mino'l canda-su, les sardineros, les clientes, el notariu la villa y la criada de so.
4. Espaciu y tiempu: un conceyu marineru na durísima posguerra.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos populares.
6. Estilu: cultu y coloquial.

iii. *La lancha.*

1. Diseñu editorial: división en seis capítulos numberaos y con títulu (*La lancha, Tricia, Ausencia, Cova-Furada, Fiesta Mayor, La Turbonada*).
2. Tema: los celos enfermizos de Tricia, eterna enamorada del pescador Nelio.
3. Personaxes: Nelio y Nora, la lancha; Tricia la conservera, el patrón.
4. Espaciu y tiempu: un conceyu marineru nuna tarde de fiesta mayor.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos. Apaición del estilu indirec-tu llibre.
6. Estilu: cultu y coloquial.

iv. *Los güeyos.*

1. Diseñu editorial: rellatu entamáu per aciu d'una reveladora cita d'Edgar Allan Poe.
2. Tema: el misteriu d'una mirada infantil, que trestorna a un neñu frayáu de soledá.
3. Personaxes: Toño'l neñu celosu, los pas, güelos y l'hermanu. El cura, los molacinos y xente de l'aldega.
4. Espaciu y tiempu: un llugar aldeganu, un branu.
5. Modalización narrativa: narración en primer persona y diálogos.
6. Estilu: coloquial.

v. *Boniel*.

1. Diseñu editorial: división en dos partes numberaes y a la so vegada separtaes nun par de capítulos (*La boriada* y *Viges*, ...*Fíu del agua*, *fíu del mar* y *Llarina*).
2. Tema: un mozu veníu del mar debe enfrentase al Destín.
3. Personaxes: Viges, Boniel (ma, fíu) y el perru d'agües. Los vecinos: Chona la de Nica, Nardo'l furriel, Llarina, el patrón del patache y la so muyer, etc. La mar.
4. Espaciu y tiempu: un conceyu marineru de va munchos años.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos.
6. Estilu: cultu y coloquial.

vi. *Mercáu de vida, mercáu de muerte*.

1. Diseñu editorial: división en siete capítulos (el primeru ensin títulu, *Llei de muerte*, *Un altu nel camín*, *El Samartín*, *La romería*, *El tratu nel mercáu*, *El coraderu*).
2. Tema: Insensibilidad y ingratitú humana pa colos animales.
3. Personaxes: la burra Clona. Los amos, la fía y el nietu Nardo, el bisgüelu Antón del Molín y les vaques Pinta y Morica. La bruxa del tren de la feria, la moza postulante y el cura. Cuca la Roxa, los tratantes, los tresportistas, Xuan el cafeteru, el corador, dellos vecinos y animales (carne de mataderu).
4. Espaciu y tiempu: un conceyu del interior y el mercáu de La Pola un llunes d'iviernu.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos.
6. Estilu: coloquial.

vii. *Esperteyu*.

1. Diseñu editorial: narración qu'inxerta coples populares.
2. Tema: a mou de parábola, contrapónense la palomba y el rapiegu o la Inocencia y la traición.
3. Personaxes: Esperteyu «l'home del bultu» y la cabra Meiga. Animales varios. Don Benito'l cura, Malio'l sepultureru, Belarmo'l Coxu y el campaneru; mozu y perru provocador. Palomba y raposos. Xente del conceyu.
4. Espaciu y tiempu: un conceyu del interior; tiempu ensin concretar.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos.
6. Estilu: coloquial.

viii. *El paragües de seda verde*.

1. Diseñu editorial: rellatu únicu estremáu pola temporalidá, pasada y presente.
2. Tema: l'atracción fatal polo desconocío nos arrabaldes del Xixón qu'agüeya al horizonte.
3. Personaxes: Frasia, los pas y hermanes. El paragües.
4. Espaciu y tiempu: Xixón; tiempu indefiníu.
5. Modalización narrativa: narración en tercer persona.
6. Estilu: cultu.

ix. *L'últimu autobús.*

1. Diseñu editorial: breve narración en presente.
2. Tema: l'angustia ante la soledá nocherniega acentuada poles amenorgaes lluces de la ciudá.
3. Personaxes: el narrador protagonista, el locutor de radio y los escasos viaxeros.
4. Espaciu y tiempu: un autobús na nueche urbana.
5. Modalización narrativa: narración en primer persona.
6. Estilu: cultu.

x. *Les arres d'oru.*

1. Diseñu editorial: rellatu únicu estremáu pol ilusionante pasáu y el presente inciertu.
2. Tema: contraposición certera, nuna herencia, de talentu y cobicia.
3. Personaxes: Xandru y la so madrina; don Selmo'l mayorazu, el numismáticu, el notariu, los parientes.
4. Espaciu y tiempu: el cascu antiguu d'una ciudá; indeterminación temporal.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos.
6. Estilu: cultu y coloquial.

xi. *Velea.*

1. Diseñu editorial: breve rellatu qu'estrema narración, diálogos y camentamientos.
2. Tema: el mieu distorsionador de la realidá.
3. Personaxes: home y muyer mozos.
4. Espaciu y tiempu: l'interior d'un coche nel túnel de llaváu durante unos minutos.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona y diálogos.
6. Estilu: coloquial.

xii. *El probe del parque infantil.*

1. Diseñu editorial: rellatu percurtiu con dellos párrafos paralelísticos.
2. Tema: l'espantible aislamientu ente ríos de xente, nesti casu, d'un marxináu urbanu.
3. Personaxes: dos probes pente la multitud.
4. Espaciu y tiempu: una ciudá actual nun día y unes hores.
5. Modalización narrativa: omnisciencia en tercer persona.
6. Estilu: cultu.